

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра педагогіки, журналістики та міжкультурних комунікацій

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до семінарських занять з дисципліни
«Історія педагогіки та компаративна педагогіка»
(Доктор філософії. 011 Освітні педагогічні науки)

«До друку дозволяю»

Декан ____ Ткачук О.Г. _____

Протокол № 2 від 26.02.2026 р.

Укладач:

Т.Л. Антоненко

Київ-2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра педагогіки, журналістики та міжкультурних комунікацій

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до семінарських занять з дисципліни
«Історія педагогіки та компаративна педагогіка»
(Доктор філософії. 011 Освітні педагогічні науки)

ЗАТВЕРДЖЕНО
на кафедрі засіданні педагогіки, журналістики та міжкультурних
комунікацій

Протокол № 6 від 16.01.2026 р.

Київ-2026

УДК 37(09)+37.013.74](072)

А 72

Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни «Історія педагогіки та компаративна педагогіка» для здобувачів ступеня доктора філософії (PhD) спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки». Укладач: Т.Л. Антоненко, – Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2026. – 27 с.

Методичне видання спрямоване на вивчення і засвоєння здобувачами ступеня доктора філософії (PhD) самостійно та на підставі лекційного матеріалу теоретичної основи та практичного матеріалу з дисципліни «Історія педагогіки та компаративна педагогіка».

Укладач:

Т.Л. Антоненко, проф.

Рецензент:

О.І. Козьменко, проф.

З М І С Т

1. Вступ.....	5
2. Тематичні плани семінарських занять.....	5
Семінарське заняття 1. Історія педагогіки як чинник сучасного реформування освіти та професійної підготовки педагога.....	5
Семінарське заняття 2. Гуманістична педагогіка: історичні витоки, еволюція і сучасні виклики.....	8
Семінарське заняття 3. Вітчизняні педагогічні ідеї та сучасна освітня парадигма України: від класичної спадщини до реформ ХХІ століття.....	10
Семінарське заняття 4. Компаративна педагогіка: методологія, види та етапи досліджень освітніх систем у світі.....	13
Семінарське заняття 5. Міжнародні освітні системи та уроки для України: традиції, інновації та адаптація досвіду.....	16
Семінарське заняття 6. Компаративістика в Україні: напрями розвитку, перспективи та наукова новизна сучасних досліджень.....	18
3. Перелік питань для підсумкового контролю.....	22
4. Рекомендована література.....	23

Вступ

Методичні вказівки з дисципліни «Історія педагогіки і компаративна педагогіка» розроблено для здобувачів ступеня доктора філософії (PhD) спеціальностей галузі знань 011 «Освіта / Педагогіка». Видання спрямоване на забезпечення системної теоретико-методологічної підготовки майбутніх науковців та викладачів вищої школи у сфері історико-педагогічних і компаративних досліджень.

У методичних вказівках розкрито еволюцію педагогічної думки від класичних концепцій Я. А. Коменського, Ж.-Ж. Руссо, Й. Г. Песталотці до сучасних освітніх трансформацій, а також висвітлено розвиток української педагогічної традиції. Значну увагу приділено становленню та сучасним напрямкам компаративної педагогіки в Україні й світі.

Зміст видання охоплює:

- теоретико-методологічні засади компаративних досліджень;
- аналіз міжнародних освітніх систем;
- проблеми гуманізації, інклюзії та цифровізації освіти;
- євроінтеграційні процеси та імплементацію положень Закон України «Про освіту»;
- рекомендації щодо розроблення власного компаративного дослідження.

Методичні вказівки містять структуру семінарських занять, питання для самоконтролю, творчі та кейсові завдання, рекомендації щодо виконання модульного контролю та екзаменаційної підготовки.

Видання сприяє формуванню у здобувачів таких компетентностей:

- здатності до критичного аналізу історико-педагогічних джерел;
- уміння здійснювати порівняльний аналіз освітніх систем;
- навичок проєктування міждисциплінарних досліджень;
- готовності до інтеграції у європейський науково-освітній простір.

Методичні матеріали можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти, у підготовці докторських дисертацій та при розробленні авторських дослідницьких проєктів у галузі педагогічних наук.

Семінарське заняття № 1

Тема: *Історія педагогіки як чинник сучасного реформування освіти та професійної підготовки педагога*

Мета заняття:

- сформулювати системне розуміння ролі історико-педагогічного знання у процесах модернізації освіти;
- розкрити методологічний потенціал історії педагогіки для компаративних досліджень;

- актуалізувати значення педагогічної спадщини для формування професійної ідентичності сучасного педагога;
- розвинути навички критичного аналізу історико-педагогічних джерел.

Завдання заняття:

1. Проаналізувати вплив історико-педагогічного досвіду на сучасні освітні реформи.
2. Обґрунтувати унікальність історії педагогіки як галузі наукового знання.
3. Визначити роль історико-педагогічної спадщини у професійній підготовці педагога.
4. Розвинути вміння здійснювати наукову інтерпретацію історико-педагогічних джерел.
5. Сформувати навички аргументованої наукової дискусії.

Основні поняття: історія педагогіки; історико-педагогічний процес; педагогічна спадщина; освітні реформи; педагогічні ідеї; педагогічні концепції; спадкоємність і новаторство в освіті; історико-педагогічне джерело; методологія історико-педагогічного дослідження; професійна підготовка педагога; педагогічна культура; професійна ідентичність педагога; компаративна педагогіка; трансфер освітніх ідей.

План

1. Вплив історії педагогіки на сучасне реформування освіти.
2. Унікальність історії педагогіки як галузі наукового знання.
3. Роль історико-педагогічного знання у підготовці сучасного педагога.

Рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття

1. Опрацювати рекомендовану літературу, звернувши увагу на методологічні підходи до аналізу історико-педагогічного процесу.
2. Проаналізувати приклади реформування освіти в Україні та країнах ЄС у контексті історичної спадкоємності.
3. Підготувати порівняльну характеристику класичних педагогічних концепцій (наприклад, ідей Я. А. Коменського, Й. Г. Песталоцці, Д. Дьюї) та визначити їх актуальність для сучасної освітньої політики.
4. Підготуватися до участі в дискусії, сформулювавши власну наукову позицію щодо ролі історії педагогіки як джерела інновацій.
5. Виконати одне з творчих завдань (за вибором).

Глосарій

Історія педагогіки — галузь педагогічної науки, що досліджує закономірності розвитку освіти й педагогічної думки в історичному контексті.

Історико-педагогічний процес — еволюція освітніх систем, педагогічних ідей і практик у соціокультурному просторі.

Педагогічна спадщина — сукупність ідей, концепцій, теорій та практик, що сформувалися в історії розвитку освіти.

Компаративна педагогіка — наукова галузь, що здійснює порівняльний аналіз освітніх систем різних країн і культур.

Методологія історико-педагогічного дослідження — система принципів, методів і підходів до вивчення історико-освітніх явищ.

Професійна ідентичність педагога — усвідомлення педагогом власної професійної ролі, цінностей і місії.

Контрольні питання:

1. Історія педагогіки як наукова галузь та її місце в системі педагогічних наук
2. Закономірності розвитку історико-педагогічного процесу
3. Співвідношення традиції та інновації в освітніх реформах
4. Методологічні підходи до історико-педагогічного дослідження
5. Значення педагогічної спадщини для формування педагогічної культури
6. Історико-педагогічний аналіз як інструмент компаративних досліджень
7. Роль історико-педагогічного знання у формуванні професійної ідентичності педагога

Творчі завдання

1. *Аналітичне есе.* Проаналізувати одну історико-педагогічну ідею (за вибором) та обґрунтувати можливості її використання в сучасному реформуванні освіти України.
2. *Дискусійна позиція.* Підготувати аргументовану доповідь на тему: «Чи може історія педагогіки бути джерелом інновацій у сучасній освіті?».
3. *Аналіз джерела.* Проаналізувати фрагмент праці одного з класиків педагогіки та визначити його теоретичну й практичну цінність для підготовки сучасного педагога.

Теми рефератів

1. Історико-педагогічна традиція як чинник модернізації освіти.
2. Генеза компаративної педагогіки в Європі.
3. Освітні реформи в Україні в історичному контексті.
4. Педагогічна культура як історико-соціальний феномен.
5. Трансформація ідей класичної педагогіки в умовах глобалізації.

Рекомендована література

1. Зайченко І. В. Історія педагогіки. У двох книгах. Книга 2. Школа, освіта і педагогічна думка в Україні. Навч. посібник для студ. Вищих навч. закладів. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 1032 с
2. Кремень В. Г., Гальченко М. С., Ільїн В. В. Філософія як засіб розвитку дитини: обдарованість, знання, творчість : навчальний посібник / В. Г. Кремень, М. С. Гальченко, В. В. Ільїн. — Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. — 104 с.

3. Педагогічна компаративістика – 2015: трансформації в освіті зарубіжжя та український контекст: матеріали наук. - практ семінару (Київ, 11 червня 2015 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред О.І. Локшиної. – К.: Педагогічна думка, 2015. – 288 с.
4. Сисоєва С.О. Компаративістика у сфері освіти - К.: Педагогічна думка. - 2009. - 520 с.
5. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.
6. Старовойтова О. Особливості виникнення порівняльної педагогіки в Західній Європі та її вплив на вітчизняну педагогіку ХІХ століття // Педагогічна компаративістика – 2015: трансформації в освіті зарубіжжя та український контекст: матеріали наук. - практ семінару (Київ, 11 червня 2015 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред О.І. Локшиної. – К.: Педагогічна думка, 2015. – С. 25-27.
7. Філософія освіти: Навчальний посібник / За заг. ред. В. Андрущенка, І. Передборської. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 329с.

Семінарське заняття № 2

Тема: Гуманістична педагогіка: історичні витоки, еволюція і сучасні виклики

Мета заняття:

- проаналізувати генезу гуманістичної педагогіки в історико-філософському та історико-педагогічному контексті;
- визначити спадкоємність гуманістичних ідей у різні історичні епохи;
- розкрити вплив гуманістичної парадигми на сучасні освітні трансформації;
- сформулювати критичне бачення сучасних викликів гуманізму в умовах цифровізації та глобалізації освіти.

Завдання заняття:

1. Охарактеризувати концептуальні засади гуманістичної педагогіки.
2. Проаналізувати гуманістичні ідеї класиків педагогіки та їхню актуальність для сучасної освіти.
3. Визначити специфіку розвитку гуманістичних тенденцій в українській педагогіці.
4. Здійснити компаративний аналіз гуманістичних підходів ХХ–ХХІ століття.
5. Окреслити сучасні ризики й перспективи гуманізації освіти.

Основні поняття: гуманістична педагогіка; гуманізм; людиноцентризм; антропоцентризм; самореалізація особистості; свобода виховання; природовідповідність; педагогіка співробітництва; особистісно орієнтоване навчання; інклюзивна освіта; цифровізація освіти; технократизація; освітня парадигма; цінності освіти.

План

1. Ключові ознаки гуманістичної педагогіки.
2. Гуманістичні ідеї Я. А. Коменського, Ж.-Ж. Руссо, І. Песталоцці.
3. Гуманістичні тенденції в українській педагогіці.
4. Гуманізм у педагогіці XX–XXI століття.
5. Сучасні виклики гуманізму в освіті.

Рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття

1. Опрацювати рекомендовані джерела з позицій історико-педагогічного та компаративного аналізу.
2. Звернути увагу на трансформацію ідей гуманізму від античності до сучасності.
3. Підготувати порівняльну характеристику класичних гуманістичних концепцій і сучасної моделі особистісно орієнтованого навчання.
4. Проаналізувати положення Концепція Нової української школи у контексті гуманістичної парадигми.
5. Підготувати аргументовану позицію щодо впливу цифровізації на гуманістичні цінності освіти.

Глосарій

Гуманістична педагогіка — напрям педагогічної думки, що визнає особистість найвищою цінністю освітнього процесу.

Людиноцентризм — орієнтація освіти на розвиток унікального потенціалу особистості.

Природовідповідність — принцип організації навчання відповідно до природних особливостей розвитку дитини.

Педагогіка співробітництва — концепція взаємодії учасників освітнього процесу на засадах партнерства.

Технократизація освіти — домінування технологічних підходів над гуманістичними цінностями.

Інклюзивна освіта — система освітніх послуг, що забезпечує рівний доступ до навчання для всіх здобувачів освіти.

Контрольні питання:

1. Генеза гуманістичної педагогіки в історичному розвитку освіти
2. Принцип природовідповідності у класичній педагогіці
3. Порівняльний аналіз гуманістичних ідей класиків педагогіки
4. Особливості гуманістичних традицій в українській педагогічній думці

5. Психолого-педагогічні основи гуманістичної парадигми ХХ століття
6. Співвідношення гуманізму і цифровізації в сучасній освіті
7. Гуманізація освіти як стратегічний напрям реформування освітньої системи

Творчі завдання

1. Визначити та обґрунтувати, які ідеї античних філософів залишаються актуальними для сучасної гуманістичної педагогіки.
2. Порівняти гуманістичні ідеї одного з класиків педагогіки з сучасними принципами особистісно орієнтованого навчання.
3. Підготувати аргументи до дискусії на тему: «Чи загрожує цифровізація освіти гуманістичним цінностям?».
4. Розробити модель навчального середовища, що відповідає принципам гуманістичної педагогіки в умовах сучасного закладу освіти.

Теми рефератів

1. Еволюція гуманістичної педагогіки в європейській традиції.
2. Українська гуманістична педагогічна думка: історія та сучасність.
3. Ідеї педагогіки співробітництва в контексті сучасних реформ.
4. Гуманізація освіти в умовах цифрового суспільства.
5. Людиноцентризм як методологічна основа освітньої політики ХХІ століття.

Рекомендована література

1. Андрущенко В. П. Освітня політика України: філософія, теорія, практика. – Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. – Київ: Либідь, 2003.
3. Бондар В. І. Педагогіка: концепції, теорії, технології. – Київ: Либідь, 2008.
4. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії. – Київ: МАУП, 2000.
5. Концепція Нової української школи. – Київ: МОН України, 2016.
6. Кремень В. Г. (ред.) Освіта України: стратегія і тактика реформування. – Київ: Педагогічна думка, 2009.
7. Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ століття. – Київ: Знання України, 2003.
8. Лозова В. І. Теоретичні основи гуманізації педагогічної освіти. – Харків: Основа, 2002.
9. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого розвитку. – Київ: КНЕУ, 2008.

Семінарське заняття № 3

Тема: *Вітчизняні педагогічні ідеї та сучасна освітня парадигма України: від класичної спадщини до реформ ХХІ століття*

Мета заняття:

- здійснити історико-педагогічний аналіз вітчизняної педагогічної спадщини;
- визначити спадкоємність між класичними педагогічними ідеями та сучасними освітніми реформами України;
- розкрити зміст нової освітньої парадигми в контексті компетентнісного підходу та педагогіки партнерства;
- сформувати дослідницьку позицію щодо розвитку інклюзивної освіти та педагогіки миру.

Завдання заняття:

1. Проаналізувати педагогічні концепції українських педагогів у контексті національного виховання.
2. Охарактеризувати гуманістичні засади класичної української педагогіки.
3. Розкрити зміст сучасної освітньої парадигми відповідно до положень Закон України «Про освіту».
4. Визначити роль педагогіки партнерства в реалізації концепції Концепція Нової української школи.
5. Окреслити нормативно-правові та методологічні засади інклюзивної освіти в Україні.
6. Обґрунтувати значення педагогіки миру й міжкультурного діалогу в умовах сучасних соціальних викликів.

Основні поняття: педагогічна спадщина; національне виховання; родинне виховання; педагогічна логіка; колектив; гуманізм; дитиноцентризм; компетентнісний підхід; ключові компетентності; Нова українська школа; педагогіка партнерства; інклюзивна освіта; педагогіка миру; толерантність; міжкультурний діалог; освітня парадигма; професійна відповідальність педагога.

План

1. Педагогічна спадщина Х. Д. Алчевської. С. Русова: національне та родинне виховання.
2. Педагогічна логіка А. С. Макаренка. Гуманізм педагогічної системи В. О. Сухомлинського.
3. Закон України «Про освіту» (2017) і нова парадигма виховання та навчання.
4. Педагогіка партнерства: учень – учитель – батьки.
5. Законодавче забезпечення інклюзивної освіти.
6. Педагогіка миру, толерантності та міжкультурного діалогу.

Рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття

1. Опрацювати наукові праці та першоджерела, що відображають ідеї українських педагогів.

2. Здійснити порівняльний аналіз класичних педагогічних положень і сучасних нормативних документів у сфері освіти.
3. Визначити, які елементи педагогічної спадщини інтегровані в сучасну освітню політику України.
4. Проаналізувати положення компетентнісного підходу та педагогіки партнерства як складників нової освітньої парадигми.
5. Підготувати науково аргументовану позицію щодо значення інклюзивної освіти в контексті прав людини та соціальної справедливості.

Глосарій

Національне виховання — процес формування особистості на засадах національної культури, мови та традицій.

Педагогічна логіка — система цілей, принципів і методів організації виховного процесу.

Дитиноцентризм — орієнтація освітнього процесу на потреби й можливості дитини.

Компетентнісний підхід — спрямованість освіти на формування ключових і предметних компетентностей.

Педагогіка партнерства — взаємодія учня, педагога й батьків на основі довіри, поваги та відповідальності.

Інклюзивна освіта — забезпечення рівного доступу до якісної освіти для осіб з особливими освітніми потребами.

Педагогіка миру — напрям педагогіки, що формує культуру ненасильства, толерантності та міжкультурного порозуміння.

Контрольні питання:

1. Історичні засади розвитку національного виховання в Україні
2. Порівняльна характеристика педагогічних ідей українських класиків
3. Спадкоємність між класичною педагогічною думкою та сучасними реформами освіти
4. Компетентнісний підхід як основа нової освітньої парадигми
5. Педагогіка партнерства як механізм реалізації концепції Нової української школи
6. Законодавчі засади інклюзивної освіти в Україні
7. Педагогіка миру в контексті сучасних суспільних викликів

Творчі завдання

1. Проаналізувати педагогічні ідеї одного з українських педагогів у контексті сучасної освітньої реформи.
2. Порівняти класичні педагогічні положення з нормами Закон України «Про освіту» та визначити їх спадкоємність.
3. Розробити фрагмент освітньої програми або виховного заходу на засадах педагогіки партнерства й інклюзії (з урахуванням компетентнісного підходу).

Теми рефератів

1. Освітня політика України: філософія, теорія, практика
2. Філософія освіти XXI століття
3. Теоретичні основи гуманізації педагогічної освіти
4. Освіта в системі цінностей сталого розвитку
5. Національна ідентичність як ціннісна основа української освіти.

Рекомендована література

1. Закон України «Про освіту» Відомості Верховної Ради України 2017, №38-39, ст. 380.
2. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія : навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко. – Дніпропетровськ : Акцент ПП, 2014. – 416 с.
3. Гладуш В. А. Удосконалення підготовки корекційного педагога в умовах університетської освіти : монографія / В. А. Гладуш, З. П. Бондаренко, Н. В. Зимівець та ін. – Дніпропетровськ : Акцент ПП, 2015. – 324 с.
4. Заради світла і добра. Христина Алчевська [Текст]: рек. список літератури / упоряд. Г. Москович; ред. Д. Дигас; ЛОУНБ. – Львів, 2018. – 16 с. – (Жіноче обличчя Львова).
5. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії. – Київ: МАУП, 2000.
6. Кремень В. Г. (ред.) Освіта і національна ідентичність. – Київ: Педагогічна думка, 2010.
7. Кремень В. Г. Освіта і наука України в умовах глобалізації. – Київ: Юрінком Інтер, 2012.
8. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови : зб. наук. праць / за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупасової. – Київ, 2017. – вип. 12. – 184 с.
9. Софія Русова [Текст]: наук.праці / упоряд. та наук. ред. Д. Герцюк, П. Сікорський. – Львів: «СПОЛОМ», 2017. – 164 с. – (Серія: Видатні українські педагоги, вип. 7). Бібліограф.: в кінці кожної ст.

Семінарське заняття № 4

Тема: *Компаративна педагогіка: методологія, види та етапи досліджень освітніх систем у світі*

Мета заняття:

- сформувати системне розуміння методології компаративної педагогіки;
- розкрити структуру та логіку проведення порівняльного дослідження;
- розвинути навички наукового аналізу освітніх систем різних країн;
- актуалізувати значення міжнародних освітніх програм для реформування української освіти.

Завдання заняття:

1. Охарактеризувати роль компаративної педагогіки в умовах глобалізації освіти.

2. Визначити методологічні підходи до аналізу освітніх систем різних країн.
3. Проаналізувати види порівняльних досліджень у сфері освіти.
4. Розкрити структуру та етапи компаративного дослідження.
5. Окреслити систему методів компаративно-педагогічного аналізу.
6. Розвинути здатність до проєктування власного порівняльного дослідження.

Основні поняття: компаративна педагогіка; освітні системи; методологія порівняльних досліджень; види досліджень; структура порівняльного аналізу; методи компаративістики; етапи дослідження; міжнародні освітні програми; системний підхід; культурологічний підхід; освітня політика; трансфер освітніх ідей; глобалізація освіти; освітні індикатори.

План

1. Роль та значення компаративної педагогіки в розвитку освіти.
2. Методологічні підходи для аналізу освітніх систем у різних країнах світу.
3. Види порівняльних досліджень.
4. Структура і основні етапи проведення порівняльного дослідження.
5. Система методів компаративно-педагогічних досліджень.
6. Етапи компаративного дослідження у сфері освіти.

Рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття

1. Опрацювати праці з методології компаративної педагогіки, зокрема роботи Софія Сисоєва та матеріали наукових семінарів з порівняльної педагогіки.
2. Ознайомитися з міжнародними освітніми програмами та дослідженнями, зокрема OECD (дослідження PISA) та UNESCO.
3. Визначити критерії для порівняння освітніх систем (структура управління, фінансування, інклюзивність, компетентнісний підхід тощо).
4. Підготувати приклади застосування системного, культурологічного та аксіологічного підходів у компаративних дослідженнях.
5. Продумати концепцію власного міні-проєкту порівняльного дослідження.

Глосарій

Компаративна педагогіка — галузь педагогічної науки, що здійснює порівняльний аналіз освітніх систем, процесів і явищ у різних країнах.

Освітня система — цілісна сукупність інституцій, стандартів, програм і механізмів управління освітою в державі.

Методологія порівняльного дослідження — система принципів, підходів і методів, що визначають логіку наукового аналізу.

Системний підхід — розгляд освітньої системи як цілісної структури взаємопов'язаних елементів.

Культурологічний підхід — аналіз освіти в контексті історичних, соціальних і культурних чинників розвитку суспільства.

Трансфер освітніх ідей — запозичення й адаптація освітніх моделей та практик.

Контрольні питання:

1. Становлення та розвиток компаративної педагогіки як наукової галузі
2. Методологічні засади порівняльних досліджень у сфері освіти
3. Класифікація видів компаративних досліджень
4. Основні етапи організації порівняльного дослідження
5. Система методів компаративно-педагогічного аналізу
6. Роль міжнародних освітніх програм у формуванні освітньої політики
7. Проблеми адаптації зарубіжного досвіду в українській освітній системі

Творчі завдання

1. *Аналітичний огляд.* Проаналізувати освітню систему однієї країни (за вибором) та визначити елементи, які можуть бути використані для реформування української освіти.
2. *Порівняльний аналіз.* Здійснити порівняння двох освітніх систем за визначеними критеріями (інклюзивність, компетентнісний підхід, цифровізація, управління освітою тощо).
3. *Міні-проект дослідження.* Розробити програму порівняльного дослідження освітньої програми із зазначенням:
 - мети;
 - об'єкта й предмета;
 - критеріїв порівняння;
 - методів дослідження;
 - етапів реалізації;
 - очікуваних результатів.

Теми рефератів

1. Педагогіка партнерства як нова модель освітньої взаємодії.
2. Інклюзивна освіта в Україні: історія становлення та сучасний стан.
3. Педагогіка миру в контексті глобальних і національних викликів.

Рекомендована література

1. Андрущенко В. П. Освітня політика України: філософія, теорія, практика. — Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011.
2. Концепція Нової української школи. — Київ: МОН України, 2016.
3. Кремень В. Г. (ред.) Освіта України: стратегія і тактика реформування. — Київ: Педагогічна думка, 2009.

4. Кремень В. Г. Філософія освіти XXI століття. – Київ: Знання України, 2003.
5. Сисоєва С.О. Компаративістика у сфері освіти - К.: Педагогічна думка. - 2009. - 520 с.
6. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.
7. Старовойтова О. Особливості виникнення порівняльної педагогіки в Західній Європі та її вплив на вітчизняну педагогіку XIX століття // Педагогічна компаративістика – 2015: трансформації в освіті зарубіжжя та український контекст: матеріали наук. - практ семінару (Київ, 11 червня 2015 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред О.І. Локшиної. – К.: Педагогічна думка, 2015. – С. 25-27.

Семінарське заняття № 5

Тема: Міжнародні освітні системи та уроки для України: традиції, інновації та адаптація досвіду

Мета заняття:

- здійснити компаративний аналіз міжнародних освітніх систем;
- визначити чинники ефективності освітніх реформ у різних країнах;
- сформулювати критичне бачення можливостей адаптації зарубіжного досвіду в Україні;
- розвинути навички наукового обґрунтування імплементації міжнародних освітніх практик.

Завдання заняття:

1. Проаналізувати структуру та особливості реформ освітніх систем європейських і азійських країн.
2. Визначити унікальні характеристики японської та південнокорейської моделей освіти.
3. Дослідити трансформацію освіти в умовах криз (пандемія, війна, міграційні процеси).
4. Обґрунтувати можливості адаптації міжнародних освітніх практик до українського контексту.
5. Сформулювати критерії відбору релевантних міжнародних моделей для України.

Основні поняття: освітня система; реформа освіти; компетентнісний підхід; інклюзія; педагогіка учня; національна освітня традиція; інновації в освіті; дистанційне навчання; змішане навчання; освіта під час криз;

міжнародні освітні моделі; адаптація освітнього досвіду; ефективність освіти; освітні індикатори; академічна автономія.

План

1. Освітні системи Фінляндія, Німеччина, Франція: структура, реформи, ключові акценти.
2. Унікальність освітніх моделей Японія та Південна Корея.
3. Освіта під час криз (COVID-19, війна, міграція).
4. Освітні практики інших країн, що можуть бути імплементовані в Україні.
5. Міжнародні освітні моделі, найбільш релевантні для розвитку української освіти.

Рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття

1. Проаналізувати міжнародні звіти та статистичні дані (зокрема матеріали OECD та UNESCO).
2. Визначити критерії ефективності освітніх систем (якість освіти, інклюзивність, академічна свобода, цифровізація, соціальна справедливість).
3. Порівняти традиційні та інноваційні складники освітніх реформ у вибраних країнах.
4. Проаналізувати досвід організації дистанційного та змішаного навчання під час пандемії COVID-19.
5. Підготувати науково аргументовану позицію щодо меж і можливостей запозичення зарубіжного досвіду.

Глосарій

Міжнародна освітня модель — концептуально оформлена система організації освіти, що має стійкі результати й визнається ефективною.

Адаптація освітнього досвіду — процес творчого переосмислення та впровадження елементів зарубіжної практики з урахуванням національного контексту.

Освіта під час криз — організація освітнього процесу в умовах надзвичайних ситуацій (пандемія, війна, міграція).

Компетентнісний підхід — орієнтація освіти на формування ключових компетентностей і практичних умінь.

Змішане навчання — поєднання очного та дистанційного форматів освітнього процесу.

Контрольні питання

1. Характерні ознаки освітніх систем Фінляндії, Німеччини та Франції
2. Чинники ефективності японської та південнокорейської освітніх моделей
3. Трансформація освіти під час пандемії COVID-19
4. Особливості реалізації інклюзивної освіти в європейських країнах

5. Проблеми та ризики імплементації міжнародного досвіду в Україні
6. Критерії відбору релевантних освітніх моделей для національної системи
7. Баланс традицій і інновацій у реформуванні освіти України

Творчі завдання

1. *Дискусійна позиція.* Підготувати аргументи до обговорення теми: «Традиції та інновації: як знайти баланс у реформуванні освіти України?».
2. *Аналітичний кейс.* Проаналізувати приклад інклюзивної практики однієї з країн та визначити її сильні сторони, обмеження й можливості адаптації для української школи.
3. *Проект рекомендацій.* Розробити комплекс рекомендацій для української школи на основі міжнародного досвіду (цифровізація, інклюзія, компетентнісний підхід, організація освіти під час криз).
4. *Експертний висновок.* Обґрунтувати, які міжнародні освітні практики є найбільш релевантними для розвитку української школи та чому.

Рекомендована література

1. Андрущенко В. П. Освітня політика України: філософія, теорія, практика. – Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011.
2. Концепція Нової української школи. – Київ: МОН України, 2016.
3. Кремень В. Г. (ред.) Освіта України: стратегія і тактика реформування. – Київ: Педагогічна думка, 2009.
4. Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ століття. – Київ: Знання України, 2003.
5. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови : зб. наук. праць / за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєвої. – Київ, 2017. – вип. 12. – 184 с.
6. Сисоєва С.О. Компаративістика у сфері освіти - К.: Педагогічна думка. - 2009. - 520 с.
7. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.
8. Старовойтова О. Особливості виникнення порівняльної педагогіки в Західній Європі та її вплив на вітчизняну педагогіку ХІХ століття // Педагогічна компаративістика – 2015: трансформації в освіті зарубіжжя та український контекст: матеріали наук. - практ семінару (Київ, 11 червня 2015 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред О.І. Локшиної. – К.: Педагогічна думка, 2015. – С. 25-27.

Семінарське заняття № 6

Тема: Компаративістика в Україні: напрями розвитку, перспективи та наукова новизна сучасних досліджень

Мета заняття

- проаналізувати становлення та сучасний стан компаративної педагогіки в Україні;
- визначити ключові напрями її розвитку в умовах євроінтеграції;
- окреслити наукову новизну праць українських дослідників;
- сформувати здатність до проєктування міждисциплінарних компаративних досліджень.

Завдання заняття

1. Охарактеризувати провідні напрями розвитку української компаративістики.
2. Визначити перспективи інтеграції українських досліджень у європейський освітній простір.
3. Проаналізувати наукову новизну праць сучасних українських компаративістів.
4. Розробити концепцію міждисциплінарного компаративного дослідження.

Основні поняття: компаративна педагогіка; напрями розвитку; євроінтеграційний вектор; міждисциплінарні дослідження; наукова новизна; освітні системи; міжнародний досвід; педагогічні інновації; підготовка фахівців; порівняльний аналіз; трансфер освітніх практик; академічна мобільність.

План

1. Напрями розвитку компаративістики в Україні.
2. Перспективи розвитку української педагогічної компаративістики.
3. Наукова новизна праць сучасних українських компаративістів.

Рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття

1. Становлення компаративної педагогіки як самостійної галузі.
2. Європейський та глобальний вектори досліджень.
3. Аналіз освітніх реформ країн ЄС.
4. Дослідження проблем інклюзії, цифровізації, компетентнісного підходу.
5. Участь українських учених у міжнародних наукових проєктах.
6. Перспективи розвитку української компаративістики (інтеграція до Європейського освітнього простору; посилення міждисциплінарності (педагогіка, соціологія, економіка освіти, культурологія); розвиток аналітики освітньої політики; участь у програмах академічної мобільності; використання міжнародних індикаторів якості освіти (зокрема досліджень OECD та UNESCO).

7. Наукова новизна сучасних досліджень (розробка теоретико-методологічних засад української компаративістики; поєднання системного, культурологічного та аксіологічного підходів; аналіз трансферу освітніх моделей у контексті реформ; дослідження впливу глобалізації та війни на освітні системи; розробка моделей адаптації міжнародного досвіду до українських умов).

Контрольні питання

1. Етапи становлення компаративної педагогіки в Україні.
2. Основні напрями сучасних компаративних досліджень.
3. Наукова новизна праць українських компаративістів.
4. Роль євроінтеграційного вектора у розвитку педагогічної науки.
5. Міждисциплінарність як умова сучасних компаративних досліджень.
6. Перспективи інтеграції української компаративістики в європейський освітній простір.

Творчі завдання

1. *Аналітичне дослідження.* Проаналізувати сучасний напрям компаративістики в Україні та його відповідність євроінтеграційному вектору розвитку освіти.
2. *Порівняльний аналіз.* Порівняти підходи двох українських компаративістів щодо дослідження освітніх систем і визначити їх наукову новизну.
3. *Дискусійна позиція.* Підготувати аргументи для обговорення питання: «Чи готова українська педагогічна компаративістика до інтеграції в європейський освітній простір?».
4. *Проектне завдання.* Розробити концепцію міждисциплінарного дослідження української освіти з урахуванням міжнародного досвіду та сучасних викликів (війна, цифровізація, міграція, інклюзія).

Глосарій

Компаративна педагогіка – наукова дисципліна, що досліджує освітні системи різних країн для виявлення закономірностей, кращих практик і можливостей їх адаптації.

Компаративістика в Україні – напрям порівняльних педагогічних досліджень, що аналізує українську систему освіти у контексті міжнародного досвіду.

Напрями розвитку – основні тенденції та сфери, у яких здійснюються наукові дослідження та практичні інновації у педагогіці.

Євроінтеграційний вектор – напрям розвитку освіти, орієнтований на інтеграцію української системи освіти у європейський та міжнародний освітній простір.

Міждисциплінарні дослідження – наукові дослідження, що поєднують методи та знання кількох галузей науки для комплексного аналізу освітніх процесів.

Наукова новизна – нові наукові результати, які вносять оригінальний внесок у розвиток педагогічної науки та компаративістики.

Освітні системи – сукупність навчальних закладів, нормативно-правових документів, методик та організаційних структур, що забезпечують освіту населення.

Міжнародний досвід – педагогічні та освітні практики інших країн, які можуть бути адаптовані для вдосконалення національної системи освіти.

Педагогічні інновації – нові методи, технології та підходи у навчанні й вихованні, що сприяють підвищенню ефективності освітнього процесу.

Порівняльний аналіз – метод дослідження, що полягає у зіставленні освітніх систем, політик, практик та результатів з метою виявлення закономірностей і кращих практик.

Підготовка фахівців – процес формування професійних знань, компетентностей та цінностей, необхідних для діяльності в сфері освіти та науки.

Методи компаративної педагогіки – сукупність дослідницьких підходів (системний, історико-педагогічний, статистичний, культурологічний, кейсовий та ін.), що використовуються для аналізу та порівняння освітніх систем.

Етапи дослідження – послідовність дій у проведенні компаративного аналізу: постановка проблеми, збір даних, порівняння, інтерпретація результатів, формування рекомендацій.

Педагогічна культура – сукупність професійних знань, цінностей, норм, методик і практик, що характеризують рівень підготовки та діяльності педагогів.

Рекомендована література

1. Андрущенко В. П. Освітня політика України: філософія, теорія, практика. – Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011.
2. Концепція Нової української школи. – Київ: МОН України, 2016.
3. Кремень В. Г. (ред.) Освіта України: стратегія і тактика реформування. – Київ: Педагогічна думка, 2009.
4. Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ століття. – Київ: Знання України, 2003.
5. Сисоєва С.О. Компаративістика у сфері освіти - К.: Педагогічна думка. - 2009. - 520 с.
6. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.

7. Старовойтова О. Особливості виникнення порівняльної педагогіки в Західній Європі та її вплив на вітчизняну педагогіку XIX століття // Педагогічна компаративістика – 2015: трансформації в освіті зарубіжжя та український контекст: матеріали наук. - практ семінару (Київ, 11 червня 2015 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред О.І. Локшиної. – К.: Педагогічна думка, 2015. – С. 25-27.

Очікувані результати

Після семінарів здобувачі повинні

- орієнтуватися в напрямках розвитку української компаративістики;
- аналізувати наукову новизну сучасних досліджень;
- проєктувати власні компаративні наукові розвідки;
- аргументовано оцінювати перспективи інтеграції української педагогічної науки в європейський простір.

Перелік питань для підсумкового контролю (екзамен)

1. Предмет, завдання та методологічні засади компаративної педагогіки.
2. Системний, культурологічний та аксіологічний підходи в порівняльних дослідженнях освіти.
3. Етапи становлення компаративної педагогіки у світі.
4. Міждисциплінарність як умова сучасних компаративних досліджень.
5. Методологія проведення компаративного дослідження (структура, етапи, критерії).
6. Гуманістичні ідеї Я. А. Коменського та їх вплив на сучасну освіту.
7. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо і розвиток природовідповідного виховання.
8. Внесок Й. Г. Песталоцці у формування гуманістичної педагогіки.
9. Педагогічна логіка А. Макаренка в контексті сучасних освітніх дискусій.
10. Гуманізм педагогічної системи В. Сухомлинського та його актуальність у XXI столітті.
11. Педагогічна спадщина С. Русової в контексті національного виховання.
12. Історичні витоки гуманістичної педагогіки та її еволюція.
13. Основні характеристики освітньої системи Фінляндія.
14. Структура та реформування освіти у Німеччина.
15. Особливості централізованої освітньої моделі Франція.
16. Унікальність освітньої моделі Японія.
17. Чинники успіху освітньої системи Південна Корея.
18. Освіта під час криз (COVID-19, війна, міграція): міжнародний досвід і українські реалії.
19. Інклюзивна освіта в європейських країнах: моделі та підходи.
20. Компетентнісний підхід у міжнародному освітньому просторі.
21. Роль OECD у формуванні міжнародних освітніх стандартів.

22. Освітні ініціативи UNESCO та їх вплив на національні системи освіти.
23. Положення Закон України «Про освіту» у контексті європейської інтеграції.
24. Євроінтеграційний вектор розвитку української освіти.
25. Педагогіка партнерства в умовах Нової української школи.
26. Баланс традицій і інновацій у реформуванні освіти України.
27. Становлення компаративної педагогіки в Україні.
28. Наукова новизна праць Софія Сисоєва.
29. Напрями розвитку української компаративістики в умовах глобалізації.
30. Перспективи інтеграції українських компаративних досліджень у європейський освітній простір.

Рекомендована література

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України: підручник. К.: Либідь, 2006. 424 с.
2. Бахов І.С. Тенденції розвитку полікультурної освіти у професійній підготовці фахівців Канади і США. - Центр навчальної літератури. – 2018. – 420с.
3. Бех І.Д. Виховання особистості: Сходження до духовності: наук. видання / Іван Дмитрович Бех. – К.: Либідь, 2006. – 272 с.
4. Біла І.М. Освітньо-виховні стратегії Японії / І.М. Біла // Обдарована дитина. – 2011. – № 10. – С.51-58.
5. Ващенко Г. Виховний ідеал: підр. для педагогів, виховників, молоді і батьків / Григорій Григорович Ващенко. – Полтава: ред. газ. "Полтавський вісник" 1994. – Т.1. – 191 с. – С.121.
6. Ващенко Г. Загальні методи навчання: підручник для педагогів. Видання перше / Григорій Григорович Ващенко. – К.: Укр. Видавнича Спілка, 1997. – 441 с.
7. Велитченко Л.К. Педагогічна взаємодія: теоретичні основи психологічного аналізу. Монографія / Леонід Кирилович Велитченко. – Одеса: ПНЦ АПН України, 2005. – 355 с.
8. Власова О.І. Педагогічна психологія: навч. посібник [для студентів вищ. навч. зал.] / Олена Іванівна Власова. – К: Либідь, 2005. – 400 с.
9. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям / С. У. Гончаренко. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 20010. – 308 с.

10. Гупан Н. М. Проблеми хронології в сучасних історико-педагогічних дослідженнях / Н. М. Гупан // Український педагогічний журнал. – 2016. – № 1. – С. 116–121.
11. Гупан Н. М. Українська історіографія історії педагогіки. – К. : «А.П.Н.», 2002. – 224 с.
12. Дічек Н. П. Модернізація теоретико-методологічних підходів до вивчення історико-педагогічних явищ // Педагогіка і психологія. – 2006. – № 4. – С. 70–81.
13. Духнович О. В. Вибрані твори / Упорядкув., вступ. ст., підготов. текстів та прим. Д. М. Федаки; редкол.: І. М. Різак [та ін.]. Ужгород : Закарпаття, 2003. 568 с.
14. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки : навчальний посібник для студентів ЗВО / Л. В. Задорожна-Княгницька. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 364 с.
15. Зайченко І. В. Історія педагогіки. Книга І. Історія зарубіжної педагогіки Навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 624 с.
16. Зайченко І. В. Історія педагогіки. У двох книгах. Книга 2. Школа, освіта і педагогічна думка в Україні. Навч. посібник для студ. Вищих навч. закладів. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 1032 с.
17. Зязюн І. А. Гуманістична стратегія теорії і практики навчального процесу / І. А. Зязюн // Рідна школа. – 2000. – № 8. – С. 12–13.
18. Історія педагогіки / За ред. проф. М. В. Левківського, докт. пед. наук О. А. Дубасенюк. – Житомир: Житомирський державний педагогічний університет, 1999. – 336 с.
19. Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / ред. В. Г. Кремень. – К.: Знання, 2005. 767 с.
20. Кершенштейнер Г. Уривки з педагогічних творів // Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – С. 484–508.
21. Коваленко Є. І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія: Навчальний посібник / Укладач і автори вступних статей Є. І. Коваленко, Н. І. Белкіна. За заг. ред. Є. І. Коваленко. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 664 с.
22. Кремень В. Г., Гальченко М. С., Ільїн В. В. Філософія як засіб розвитку дитини: обдарованість, знання, творчість : навчальний посібник / В. Г. Кремень, М. С. Гальченко, В. В. Ільїн. – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. – 104 с.
23. Левківський М. В. Історія педагогіки: підручник / М. В. Левківський. – К.: Центр навч. літ-ри, 2003. – 360 с.
24. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: Навч. посібник. К.: Вікар, 2003. 335 с. (Серія «Вища Освіта ХХІ століття»).

25. Мосіяшенко В. А., Задорожна Л. В., Курок О. І. Історія педагогіки України в особах: Навчальний посібник. Видання 2-ге. Суми: ВТД «Університетська книга», 2015. 260 с.
26. Наливайко Д. Теорія літератури й компаративістика. - К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. - 347 с.
27. Педагогічна компаративістика – 2015: трансформації в освіті зарубіжжя та український контекст: матеріали наук.- практ семінару (Київ, 11 червня 2015 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред О.І. Локшиної. – К.: Педагогічна думка, 2015. – 288 с.
28. Русова С. Вибрані педагогічні твори: у 2 кн. Кн. 2 / За ред. Є. І. Коваленко. К.: Либідь, 1997. 320 с.
29. Садова В. В. Історія педагогіки та компаративістика / В. В. Садова // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць / ред. кол. : В. К. Буряк, Л. В. Кондрашова, Г. Б. Штельмах. - Кривий Ріг, 2008. - Вип. 21. - С. 403-407.
30. Сисоєва С.О. Компаративістика у сфері освіти - К.: Педагогічна думка. - 2009. - 520 с.
31. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.
32. Сірополко С. Історія освіти в Україні / Український Вільний Ун-т {м. Мюнхен, Німеччина}; Друзі товариства ім. Григорія Ващенка / Юрій Вільчинський (ред.), Лариса Масенко (ред.). К. : Наукова думка, 2001. 912 с.
33. Скільський Д. Історія зарубіжної педагогіки : посіб. К. : Смолоскип, 2011. 376 с.
34. Сковорода Г. Твори: У 2-х т. Т. 1: Поезії. Байки. Трактати. Діалоги / Редкол. М. Жулинський, М. Сулима, О. Пріцак та ін.; Пер. із староукр. мови і прим. М. Кашуби, В. Шевчука. 2-ге вид., випр. К.: Обереги, 2005. 528 с.
35. Старовойтова О. Особливості виникнення порівняльної педагогіки в Західній Європі та її вплив на вітчизняну педагогіку ХІХ століття // Педагогічна компаративістика – 2015: трансформації в освіті зарубіжжя та український контекст: матеріали наук.- практ семінару (Київ, 11 червня 2015 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред О.І. Локшиної. – К.: Педагогічна думка, 2015. – С. 25-27.
36. Сухомлинська О. В. Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем / О. В. Сухомлинська. – К. : А.П.Н., 2003. – 68 с.
37. Сухомлинська О. В. Концептуальні засади розвитку історико-педагогічної науки в Україні / О. В. Сухомлинська // Шлях освіти. – 1999. – № 1. – С. 37–40.
38. Українська історико-педагогічна наука у дзеркалі тематики дисертаційних досліджень (1995–2014): хронологічно-тематичний

- показчик за координованих тем дисертаційних досліджень зі спеціальності 13.00.01 / автор проекту і наук. ред. О. В. Сухомлинська. – Умань : ФОП Жовтий, 2014. – 357 с.
39. Українська педагогіка в персоналіях: у 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О. В. Сухомлинської. - К.: Либідь, 2005. - 624 с.
40. Філософія освіти: Навчальний посібник / За заг. ред. В. Андрущенко, І. Передборської. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 329с.
41. Чепіга Я. Ф. Вибрані педагогічні твори: навч. посіб. / Ін-т педагогіки АПН України; [упоряд., авт. передм., вступ. ст. та бібліогр. показч. Л. Д. Березівська]. Харків: ОВС, 2006. 327 с.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських завдань з дисципліни «Історія педагогіки та
компаративна педагогіка» для здобувачів ступеня доктора філософії
(PhD) спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки».
(Електронне видання)

Укладач:

АНТОНЕНКО Тетяна Леонардівна

Редактор

Техн. редактор

Оригінал-макет

О.В. Маслош

О.В. Маслош

Підписано до друку _____

Формат 60x84^{1/16}. Папір типограф. Гарнітура Times.

Друк офсетний. Умов. друк. арк. №. Облік. вид. арк. ____.

Тираж ____ екз. Вид. № ____ . Замов. № ____ . Ціна договірна.

Видавництво Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

Адреса видавництва: вул. Іоанна Павла II, 17

Тел.+38(050)218 04 78, факс (06452) 4 03 42

e-mail: vidavnictvoSNU.ua@gmail.com